5. **Ставицька О.** Енергетична стратегія України в контексті європейської інтеграції / О. Ставицька // Корпоративне управління в Україні в сучасних умовах : моногр. / За заг. ред. І. Розпутенка, Б. Лессера. – К., 2011. – С. 128–149.

6. **Шпак П. С.** Раціональне використання власних ресурсів нафти і газу – головний фактор розвитку нафтогазового комплексу України / П. С. Шпак // Proceedings of International Conference «Energy Security of Europe: Look into the XXI Century». 3–6 May, 2000, Kyiv. – P. 65–67.

7. **Чекаленко Л.** ЄС – Україна: енергетична залежність. [Електронний ресурс] / Л. Чекаленко // Режим доступу : www.viche.info

Надійшла до редколегії 11.03.2013.

УДК 339.5

Н. П. Мешко, Д. М. Щитов

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗВИТОК ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розглянуто методологічні основи дослідження сфери високотехнологічних послуг у контексті глобальної економічної інтеграції. Визначено сутність експортного потенціалу країни у сфері високотехнологічних послуг. Розглянуто міжнародні підходи оцінки конкурентоспроможності національних економік. Досліджено основні фактори формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки. Обґрунтовано взаємозв'язок факторів формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг та конкурентоспроможності національних економік.

Ключові слова: експортний потенціал країни, високотехнологічні послуги, індекси оцінки конкурентоспроможності національних економік, фактори формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг.

Рассмотрены методологические основы исследования сферы высокотехнологических услуг в контексте глобальной экономической интеграции. Определена сущность экспортного потенциала страны в сфере высокотехнологических услуг. Рассмотрены международные подходы оценки конкурентоспособности национальных экономик. Исследованы основные факторы формирования экспортного потенциала высокотехнологических услуг национальной экономики. Обоснована взаимосвязь факторов формирования экспортного потенциала высокотехнологических услуг и конкурентоспособности национальных экономик.

Ключевые слова: экспортный потенциал страны, высокотехнологические услуги, индексы оценки конкурентоспособности национальных экономик, факторы формирования экспортного потенциала высокотехнологических услуг.

There was considered the methodological bases of research of sphere of knowledge-intensive services in the context of global economic integration. There was determined the essence of export potential of country in sphere of knowledge-intensive services (KIS). International approaches of estimation of competitiveness of national economics are considered. The basic factors of forming of export potential of knowledge-intensive services of national economy are investigational. The intercommunication of factors of forming of export potential of knowledge-intensive services and competitiveness of national economies are grounded.

Key words: export potential of country, knowledge-intensive services, estimation of competitiveness of national economics, the basic factors of forming of export potential of knowledge-intensive services.

© Н. П. Мешко, Д. М. Щитов, 2013

Вступ. Поглиблення глобальної економічної інтеграції та збільшення міжнародної конкуренції на світовому ринку надає актуальності проблемі розвитку експортного потенціалу країни. Найбільш динамічно зростаючим сектором світової економіки є сфера високотехнологічних послуг. У наукових джерелах досліджено розвиток окремих ринків високотехнологічних послуг, але не розглянуто фактори формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг та їх взаємозв'язок із конкурентоспроможністю національних економік.

Дослідженням формування та реалізації експортного потенціалу країни займалися науковці: С. М. Козьменко, Є. О. Шелест, Т. Г. Мельник, Н. М. Тюріна та інші. Вивченням загальних тенденцій розвитку ринку високотехнологічних послуг займалися українські та російські вчені, а саме В. В. Смаль, М. Є. Дорошенко, О. Б. Саліхова, Л. І. Федулова, І. В. Туманян, Н. І. Іванова. Із зарубіжних учених певний вклад у дослідження цього питання зробили М. Каутонен, Дж. Робертс, Р. Вернер, Е. Мюллер, А. Зенкер, Б. Хермелін, Б. Ловендахл, П. Хертог, Є. Скоглі, Т. Мері, М. Родрігес, Дж. Камачо та інші науковці. З урахуванням отриманих результатів дослідження залишилися не дослідженими фактори формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг, що й зумовлює актуальність даної праці.

Постановка завдання. Розглянути методологічні основи дослідження сфери високотехнологічних послуг, визначити сутність експортного потенціалу національної економіки у сфері високотехнологічних послуг, розглянути міжнародні підходи до оцінки конкурентоспроможності національних економік, дослідити основні фактори формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки та обґрунтувати взаємозв'язок цих факторів із конкурентоспроможністю національних економік.

Результати. У зв'язку з розширенням міжнародного поділу праці, формуванням світового ринку товарів та послуг та поглибленням глобальної економічної інтеграції на перше місце виходить розвиток експортного потенціалу країни. Експорт слугує засобом підвищення економічного розвитку країни та інструментом стимулювання підвищення наявних і потенціальних конкурентних переваг країни в умовах глобальної економічної інтеграції [1]. У зв'язку з цим є найбільш актуальною проблема розвитку і диверсифікації експортного потенціалу національної економіки.

У міжнародній практиці існують різні визначення поняття «експортного потенціалу країни» (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування терміна «експортний потенціал»*

№	Визначення	Джерело
1	Експортний потенціал країни необхідно розглядати як «здатність національної економіки відтворювати свої конкурентні переваги на світових ринках».	Рокоча В. В. [2, с. 267]
2	Експортний потенціал – це та частина виробничого потенціалу країни, результати розвитку якої реалізуються в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Тобто це здатність економіки відтворювати свої конкурентні переваги на світогосподарській арені	Пепа Т. В. [3, с. 275]
3	Експортний потенціал – це максимальна здатність національної економіки при певному розвитку виробничих сил випускати товари та надавати послуги, конкурентоспроможні на зовнішніх ринках	Юхименко В. В. [4, с. 55]
4	Експортний потенціал – це сукупний обсяг накопичених ресурсів країни (галузі), що можуть бути задіяні для досягнення максимально можливих обсягів задоволення попиту на зовнішніх ринках у перспективі при їх оптимальному використанні.	Байрак В. М. [5, с. 5]
5	Експортний потенціал – це здатність виявляти і постійно відтворювати свої конкурентні переваги на світовому ринку відповідно до умов середовища, що постійно змінюється	Крупницька Г. Б. [6, с. 5]

Закінчення табл. 1

№	Визначення	Джерело
6	Експортний потенціал – обсяги товарів і послуг, що можуть бути вироблені в економічній та соціальній сферах і реалізовані на світовому ринку з максимальною користю для країни.	Дорогунцова С. І. [7, с. 957]
7	Експортний потенціал – сукупність природних, виробничих, науково-технічних, трудових та фінансових ресурсів країни, що використовуються або можуть бути використані для розвитку її зовнішньоекономічних зв'язків.	Фомишин С. В. [8, с. 190]
8	Експортний потенціал – можливості країни з експорту продукції, продукція, що має конкурентні переваги і може конкурувати на зовнішньому ринку.	Голіцей С. В. [9, с. 136]
9	Експортний потенціал країни слід визначити як складну систему її виробничого, трудового, організаційно-технічного, фінансового, науково-інноваційного, агроресурсного, природноресурсного та біопотенціалу, складові якої можуть бути використані для розвитку її зовнішньоекономічної діяльності.	Тюріна І. М. [10, с. 190]
10	Експортний потенціал – це максимальна здатність до виробництва товарів для експорту, конкурентоспроможних на відповідних зовнішніх ринках.	Мацько Т. О. [11, с. 182]
11	Експортний потенціал – це сукупність наявних ресурсів чи ресурсів, що виробляються для експорту.	Райзенберг Б. А. [12, с. 490]
12	Експортний потенціал – це обсяг благ, які національна економіка може виробити та реалізувати за свої межі.	Онищенко В. [13, с. 15]

*Складено авторами на підставі даних [2–13].

На нашу думку, експортний потенціал країни – це максимальна спроможність національної економіки експортувати наявні ресурси та вироблені товари та послуги, які є конкурентоспроможними на світовому ринку.

Під експортним потенціалом високотехнологічних послуг у даному дослідженні ми розуміємо максимальну спроможність національної економіки експортувати конкурентоспроможні товари та послуги, вироблені на основі використання останніх досягнень науки та науково-технічного прогресу.

Існують різні наукові підходи щодо розрахунків експортного потенціалу країни [1: 14 – 17], та в цьому дослідженні, для оцінки експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки, ми використовуємо розрахунок за формулою:

$$EP_{кіз} = V_{кіз} + E_{кіз} - I_{кіз}, \quad (1)$$

де $V_{кіз}$ – обсяг ринку високотехнологічних послуг національної економіки;

$E_{кіз}$ – обсяги експорту високотехнологічних послуг;

$I_{кіз}$ – обсяги імпорту високотехнологічних послуг.

Математичну модель експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки зобразимо у вигляді:

$$EP_{кіз} = F(F\text{I}, F\text{II}, F\text{III}), \quad (2)$$

де FI – фактори першого порядку;

FII – фактори другого порядку;

FIII – фактори третього порядку.

Побудова множинної регресії (2) дасть можливість дослідити залежність експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки $EP_{кіз}$ від багатьох факторів першого, другого та третього порядків FI – FIII, що є метою наступних досліджень.

Розвиток світового господарства характеризується тісним взаємозв'язком усіх сфер економічного життя країн світу в загальнопланетарному масштабі. Поглиблення економічної інтеграції відбувається на національному та міжнародному рівні, тобто між організаціями та країнами, з метою координації дій з іншими

учасниками конкурентного простору, в умовах загострення міжнародної конкуренції та в прагненні якнайповнішої реалізації факторів інноваційного розвитку та інноваційних переваг [18]. Розвиток глобальної економічної інтеграції, яка охоплює всі елементи та рівні функціонування світового ринку, на сьогодні формує міжнародну інтеграцію вищого етапу та викликає глобальну конкуренцію як один з основних факторів розвитку експортного потенціалу країни.

Світовий ринок високотехнологічних послуг як сфера обміну послугами між країнами є невід'ємною частиною міжнародних економічних відносин нарівні зі світовими ринками виробництва товарів. Одним із головних чинників цього процесу є той факт, що промисловість втрачає свої позиції у світі порівняно з часами, коли в промислових галузях була зайнята переважна більшість населення і в них вироблялась головна частка ВВП країни.

Швидкий розвиток сфери високотехнологічних послуг став визначальним фактором зростання експортного потенціалу національних економік. Для Євросоюзу середній показник зайнятого населення у сфері високотехнологічних послуг складає 32,9 %, з яких 9,2 % працюють у сфері високотехнологічних послуг із найінтенсивнішим використанням знань (high-tech KIS), до яких належать послуги зв'язку; комп'ютерні послуги; науково-дослідницькі та дослідницько-конструкторські послуги [19, с. 6]. На світовому ринку темпи зростання обсягів торгівлі високотехнологічними послугами складають від 20 до 24 %, що є одним із найбільш динамічно зростаючих секторів світового господарства. Всі ці процеси відкривають нову перспективу міжнародної торгівлі високотехнологічними послугами, яка в стратегічному аспекті передбачає формування глобального ринку високотехнологічних послуг. Розвиток сфери високотехнологічних послуг викликає зниження матеріалоємності та енергоємності, підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності економіки країни в цілому.

Експортний потенціал національної економіки та його фактична реалізація є основним індикатором конкурентоспроможності країни, що слугує підтвердженням реальних конкурентних переваг на світовому ринку товарів та послуг.

У світовій практиці вже використовуються певні методики оцінки конкурентоспроможності країн (рис.). Різні підходи до його розрахунку зумовлені різними науковими завданнями, які ставили перед собою окремі міжнародні організації.

Аналітичний огляд наукових джерел з питань оцінки конкурентоспроможності національних економік дозволяє виокремити дві групи індексів оцінки конкурентоспроможності національних економік: загальні індекси та спеціальні індекси. Так, загальні індекси оцінюють конкурентоспроможність національної економіки, а спеціальні індекси визначають оцінку конкурентоспроможності інноваційної сфери (табл. 2).

Таблиця 2

Теоретичне обґрунтування системи міжнародних індексів оцінки конкурентоспроможності національних економік

Загальні індекси			Спеціальні індекси		
Індекс	Зміст	Джерело	Індекс	Зміст	Джерело
Індекс глобальної конкурентоспроможності (Iz1)	Розраховується на основі 100 критеріїв та складається з трьох груп та 12 підгруп: основні вимоги; фактори підвищення ефективності; фактори інноваційності та рівня розвитку бізнес-процесів	[20]	Індекс країн-аутсорсерів (Is1)	Індекс розраховується на основі аналізу 39 показників, які згруповані в три основні групи: ефективність витрат, робоча сила і її кваліфікація, бізнес-клімат	[24]
			Індекс економіки знань (Is2)	Індекс складається на основі 109 критеріїв та включає чотири групи: економічні стимули й інституційна система; освіта і кваліфікація; інформаційна інфраструктура; інноваційна система	[25]

Закінчення табл. 2

Загальні індекси			Спеціальні індекси		
Індекс	Зміст	Джерело	Індекс	Зміст	Джерело
Рейтинг конкурентоспроможності країн (Iz2)	Складається на основі 323 критеріїв, які об'єднані в чотири групи та 20 підгруп: 79 критеріїв, що характеризують рівень розвитку економіки; 72 критерії, що характеризують ефективність державної політики; 71 критерій, що характеризує ефективність бізнесу; 101 критерій, що характеризує рівень інфраструктури	[21]	Індекс знань (Is3)	Оцінює здатність країни створювати, приймати і поширювати знання. Розраховується на основі середньої величини трьох підгруп: освіта і кваліфікація; інформаційна інфраструктура; інноваційна система	[25]
			Глобальний індекс інновацій (Is4)	Оцінює інноваційний потенціал національної економіки на основі критеріїв, які згруповані в шість груп	[26]
			Індекс здатності до інновацій (Is5)	Оцінює високотехнологічну сферу економіки, розраховується на основі 62 критеріїв та включає п'ять груп	[27]
Індекс конкурентоспроможності економіки знань (Iz3)	Оцінює конкурентоспроможність економіки знань та складається з п'яти груп та 19 критеріїв: людський капітал; капітал знань; регіональний потенціал; фінансовий капітал; можливість підтримки знань тощо	[22]	Глобальний індекс інновацій (Is6)	Оцінює високотехнологічну сферу на основі 80 критеріїв та включає сім груп	[28]
			Європейське табло Інноваційного Союзу (Is7)	Оцінює діяльність національних систем досліджень та інновацій, розраховується на основі 25 критеріїв, об'єднаних у вісім груп	[29]
Індекс конкурентоспроможності галузі інформаційних технологій (Iz4)	Розраховується на основі 26 критеріїв, які згруповані у шість груп: бізнес-клімат; IT-інфраструктура; людський капітал; законодавча база; НДДКР (R&D) оточення; підтримка розвитку IT-індустрії	[23]	Глобальний індекс кваліфікованих фахівців (Is8)	Оцінює рівень навичок населення та розраховується на основі семи критеріїв	[30]
			Глобальний інноваційний барометр (Is9)	Оцінює інноваційний потенціал бізнесу та чиновників на основі опитування, об'єднано в шість груп критеріїв	[31]

Складено авторами на підставі даних [20–31].

Однак методологія оцінки експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки відсутня. На формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг впливає низка факторів першого та другого порядку (табл. 3).

Таблиця 3

Фактори формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки

№	Фактори першого порядку (FI)	№	Фактори другого порядку (FII)
1	Кількість МСП (малих та середніх підприємств), які працюють у сфері високотехнологічних послуг, тис. (FI1)	1	Охоплення вищою освітою за природничими науками (фізико-математичними та інженерними), тис. чол. (FII1)
2	Кількість МСП (малих та середніх підприємств), які працюють у сфері високотехнологічних послуг, тис. (FI2)	2	Кількість міжнародних наукових публікацій на душу населення (FII2)
3	Кількість великих підприємств, які працюють у сфері високотехнологічних послуг, тис. (FI3)	3	Кількість докторів наук (згідно з міжнародною стандартною класифікацією (ISCED) 6 рівень), на 1000 осіб населення (FII3)

Закінчення табл. 3

№	Фактори першого порядку (І І)	№	Фактори другого порядку (І ІІ)
4	Кількість великих підприємств, які працюють у сфері високотехнологічних послуг, тис. (FI4)	4	Кількість випускників докторантури (згідно з міжнародною стандартною класифікацією (ISCED) 6 рівень), на 1 000 осіб населення (І ІІ4)
5	Рівень зайнятості населення у високотехнологічних послугах, тис. чол. (FI5)	5	Кількість користувачів мережі Інтернет, на 1 000 осіб населення (FII5)
6	Витрати держави на НДДКР, млн євро (FI7)	6	Кількість комп'ютерів. на 1000 осіб населення (FII6)
7	Витрати бізнесу на НДДКР, млн євро (FI8)	7	Кількість стаціонарних та мобільних телефонів, на 1000 осіб населення (І ІІ7)
8	Венчурний капітал, млн євро (FI9)		
9	Обсяг прямих інвестицій, млн євро (FI10)		
10	Кількість виданих патентів на 1 млн населення (FI10)		

Складено авторами на основі даних [25; 32–36; с. 88–89; 37].

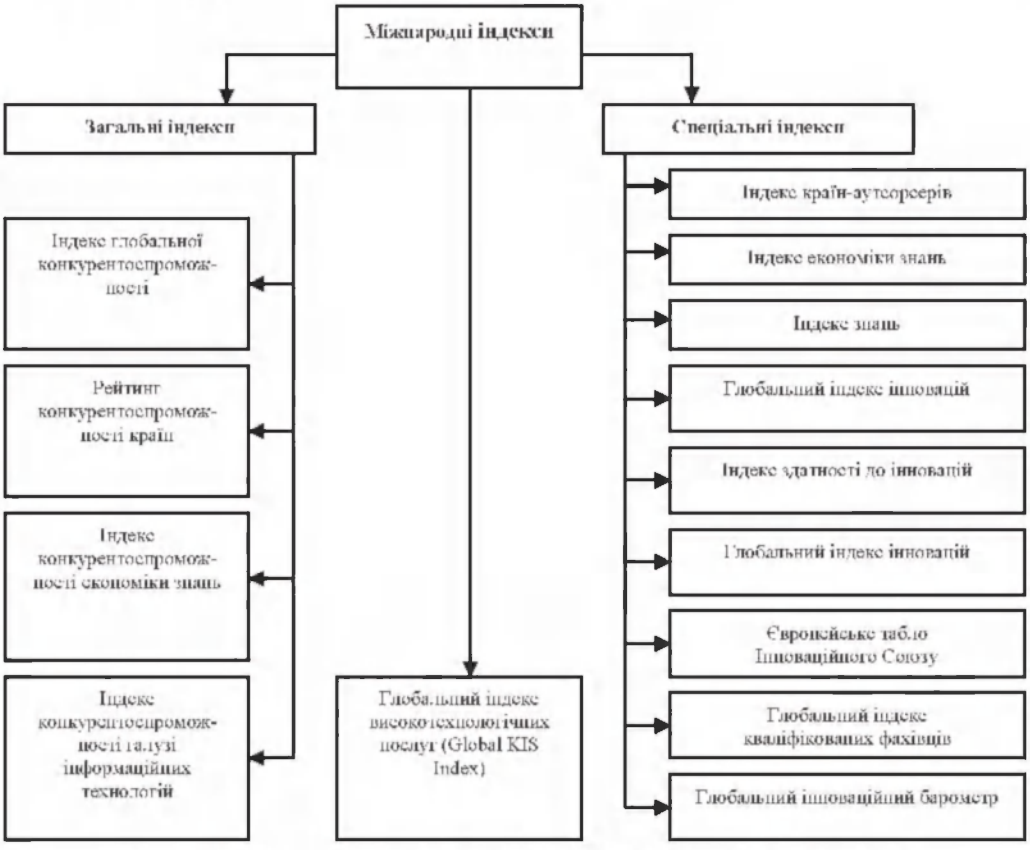

Рис. Міжнародні індекси оцінки конкурентоспроможності країн

Складено авторами на основі даних [20–31]

Існує взаємозв'язок між експортним потенціалом високотехнологічних послуг та міжнародними індексами оцінки конкурентоспроможності національних економік. З метою подальшої оцінки цього взаємозв'язку необхідно дослідити критерії оцінки експортного потенціалу високотехнологічних послуг та оцінки конкурентоспроможності національних економік (табл. 4).

Таблиця 4

Взаємозв'язок факторів формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг та конкурентоспроможності національних економік

Фактори формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг	Міжнародні індекси конкурентоспроможності												
Фактори	Загальні індекси				Спеціальні індекси								
	Iz1	Iz2	Iz3	Iz4	Is1	Is2	Is3	Is4	Is5	Is6	Is7	Is8	Is9
Фактори першого порядку (FI)													
FI	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
FI2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FI3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FI4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FI5	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-
FI6	-	+	-	+	-	-	-	+	-	+	+	-	+
FI7	-	+	-	+	-	-	-	+	-	+	+	-	+
FI8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
FI9	-	+	-	+	-	-	-	-	+	+	-	-	-
FI10	+	+	+	+	-	+	+	-	+	+	+	-	-
Фактори другого порядку (FII)													
FII1	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-
FII2	-	+	-	-	-	+	+	-	+	+	+	-	-
FII3	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
FII4	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-
FII5	+	+	+	+	-	+	+	-	+	+	-	-	-
FII6	+	+	+	-	-	+	+	-	+	+	-	-	-
FII7	+	+	-	+	-	+	+	-	+	+	-	-	-

Складено авторами на основі даних [20–37].

Висновки. У праці розглянуто методологічні основи дослідження сфери високотехнологічних послуг у контексті глобальної економічної інтеграції. Визначено сутність експортного потенціалу країни у сфері високотехнологічних послуг. Сформовано власне визначення таких понять як експортний потенціал національної економіки та експортний потенціал високотехнологічних послуг. Розглянуто міжнародні підходи до оцінки конкурентоспроможності національних економік. Досліджено основні фактори формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки. Обґрунтовано взаємозв'язок факторів формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг та конкурентоспроможності національних економік. Аналіз факторів формування експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки є актуальним науковим завданням для подальшого дослідження.

Бібліографічні посилання

1. **Мельник Т. Г.** Експортний потенціал України: методологія оцінки та аналіз [Електронний ресурс] / Т. Г. Мельник // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mep/2009_8_9/08-3612/10_Melnuk1.pdf

2. **Рокоча В. В.** Міжнародна економіка : навч. посіб.: у 2 кн. Кн.1: Міжнародна торгівля: теорія та політика / В. В. Рокоча. К. : Таксон. 2000. – 320 с.

3. **Пепа Т. В.** Експортний потенціал харчової промисловості: потужність та рівень використання / Т. В. Пепа // Економіка промисловості України. – Зб. наук. пр. – К. : РВПС України НАН України. – 2000. – С. 273–279.

4. **Юхименко В. В.** Експортний потенціал України / В. В. Юхименко // Політика і час. – 2001. – № 12. – С. 35–41.

5. **Байрак В. М.** Організаційно-економічні механізми підвищення експортного потенціалу інвестиційного комплексу України : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.02 «Підприємництво, менеджмент та маркетинг»/ В. М. Байрак. – Укр. акад. зовніш. торгівлі. – К., 2002. – 18 с.

6. **Крушніцька Г. Б.** Експортний потенціал регіону та шляхи покращення його використання (на прикладі Чернівецької області): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Г. Б. Крушніцька – Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2001. – 19 с.

7. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підруч. / С. І. Дорогунцов, Т. А. Заяць, Ю. І. Пітюренко та ін. ; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України С. І. Дорогунцова. – К. : КНЕУ, 2005. – 988 с.

8. **Фомишин С. В.** Международные экономические отношения на рубеже тысячелетий : учеб. пособ. – Херсон : Олди-плюс, 2002. – 560 с.

9. **Голіней С. В.** Державне регулювання експортного потенціалу України / С. В. Голінєй // Механізм збалансованого розвитку промислового виробництва. – К., 2005. – С. 130–139.

10. Сутнісні характеристики експортного потенціалу / Н. М. Тюріна, Є. О. Шелест // Вісник Хмельниц. нац. ун-ту. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – Т. 3. № 4. – С. 189–194.

11. **Мацько Т. О.** Експортний потенціал України в умовах формування регульованих ринкових відносин / Т. О. Мацько // Проблеми формування ринкової економіки : міжвуз. наук. зб. – К. 1994. – № 3. – С. 183–188.

12. **Райзенберг Б. А.** Современный экономический словарь / Б. А. Райзенберг, Л. Ш. Лозовський, Е. Б. Стародубцева. – М. : Инфра-М, 1996. – 496 с.

13. **Оніщенко В.** Сучасні проблеми зовнішньоекономічної діяльності / В. Оніщенко // Економіка України. – 1996. – № 2. – С. 14–23.

14. **Шелест Е. О.** Експортний потенціал машинобудування: методика дослідження його оцінки / Е. О. Шелест // Економічний простір. – 2011. – № 52. – С. 41–51.

15. **Кроняков А. А.** Об одном подходе к оценке объема рынка интеллектуальных деловых услуг [Електронний ресурс] / **А. А. Кроняков** // Режим доступу: http://www.isuct.ru/e-publ/snt/sites/ru.e-publ.snt/files/2010/04/snt_2010_n04_58.pdf

16. **Дьомін С. С.** Кількісна оцінка експортного потенціалу регіону [Електронний ресурс] / **С. С. Дьомін** // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vnyua_etp/2011_3/12Diomin.pdf

17. **Козьменко С. М.** Методичні підходи оцінки експортного потенціалу інновацій машинобудування [Електронний ресурс] / **С. М. Козьменко**, С. І. Колосок // Режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/1962/1/Metod_pidxody.pdf

18. **Лук'яненко Д. Г.** Глобальна економічна інтеграція : моногр. / Д. Г. Лук'яненко. – К. : КНЕУ, 2008. – 242 с.

19. **Felix B.** Employment and earnings in high-tech sectors / B. Felix // Science and Technology. – 2007. – № 32. – P.1–7.

20. Всесвітній економічний форум (World Economic Forum) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness

21. Міжнародний інститут розвитку управління (International Institute for Management Development) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.imd.org/research/publications/wcy/index.cfm

22. Дослідний центр міжнародної конкурентоспроможності (Centre for International Competitiveness) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.cforic.org/pages/wkci.php

23. Дослідний центр «The Economist Intelligence UniEconomist Intelligence Unit for BSA» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://globalindex11.bsa.org/

24. Міжнародна консалтингова компанія «A. T. Kerney» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.atkearney.com/index.php/Publications/global-services-location-index-gsli.html

25. Світовий Банк (World Bank) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://info.worldbank.org/etools/kam2/kam_page5.asp

26. Міжнародна консалтингова компанія «The Boston Consulting Group (BCG) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.bcg.com/media/PressReleaseDetails.aspx?id=tcm:12-8040

27. Міжнародна дослідницька структура «EFD – Global Consulting Network» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.innovationfordevelopmentreport.org/ici.html

28. Міжнародна бізнес-школа і дослідний інститут «INSEAD» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.globalinnovationindex.org/gii/

29. Ініціатива Європейської комісії «PRO INNO Europe» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.proinno-europe.eu/who-is-who

30. Міжнародна компанія «Heidrick & Struggles» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.globaltalentindex.com/

31. Міжнародна компанія «General Electric» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.ge.com/innovationbarometer/

32. Світова організація торгівлі (WTO) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.wto.org/

33. Статистична комісія ООН (UNSD) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://unstats.un.org/unsd/default.htm

34. Міжнародний валютний фонд (IMF) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.imf.org/external/index.htm

35. Організація країн економічного співробітництва (OECD) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.oecd.org/home/

36. Законодавче регулювання інноваційної діяльності в Європейському Союзі та державах-членах ЄС / [Ю. Капіци, Х. Лео, Д. Луценко.]; за ред. Г. Авігдора. – К. : Фенікс. 2011. – 704 с.

37. Європейська комісія (European Commision) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ec.europa.eu/

Надійшла до редколегії 15.03.2013.

УДК 658.3

О. Є. Булапкіна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ДИВЕРСИФІКАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ КОМПАНІЙ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Виявлено та доведено, що диверсифікаційний менеджмент є характерною складовою стратегії отримання конкурентних переваг для компаній, що функціонують у міжнародному конкурентному середовищі.

Ключові слова: диверсифікаційний менеджмент, крос-культурні команди, культурне розмаїття, конкурентоспроможність, ефективність, міжнародне середовище.

Выявлено и доказано, что диверсифицированный менеджмент является характерной составляющей стратегии получения конкурентных преимуществ для компаний, функционирующих в международной конкурентной среде.

Ключевые слова: диверсификационный менеджмент, кросс-культурные команды, культурное разнообразие, конкурентоспособность, эффективность, международная среда.

In this work was analiyed and proved that diversity management has to be a key strategy in getting competitive advantages for the companies that operate in global competitive environment.

Keywords: diversity management, cross-cultural teams, cultural diversity, competitiveness, effectiveness, international environment.

© О. Є. Булапкіна, 2013